

## VI. Nemzetközi konfliktusok és együttműködése

### 17. Tétel. Tatárjárás

#### Tatárjárás (1241-42)

A fogalmon a tatárok 1241-es, Magyarország elleni hadjáratát és a csaknem egy évig tartó mongol megszállást értjük. A mongolok 1236 tavaszán indították meg nagy európai inváziójukat, amiről Juliánus barát is hírt adott. (keleti útjai során a magyarok hátramaradt tagjait találta meg.)

A tatárok elől menekülő kunokat IV. Béla befogadja az országba, amivel célja a haderő növelése volt. A nomád életet folytató kunok nem tudnak alkalmazkodni a letelepedett, főleg földműveléssel foglalkozó magyarokhoz.

1240-ben a tatárok elfoglalják Kijevet. 1241-ben a főszereget betör a Vereckei-hágón, az itt ellenálló magyar csapatok vesztenek, s a nádor fejét levágják. **A tatár főhadak vezére** Dzsingisz kán unokája, **Batu kán** volt. Az országra még Lengyelország és Erdély irányából is támadnak. Pesten a táborban a nemesek nehezen gyülekeznek. A tatárok gyorsan elérik Pestet, de nem vállalnak csatát. A magyarok a kunokat kémeknek tartják, megölik a vezetőjüket, Kötönyt erre a kunok dél, felé elhagyják az országot.

**1241. április 11-én Muhinál** hajnalban támadnak a tatárok. IV. Béla rosszul választotta meg táborhelyét, s ezért nagy vereséget szenvedett. A **király** elmenekül. **II. Frigyes túsza** lesz, aki a segítségért cserébe 3 vármegyét kér: Sopront, Mosont és Pozsonyt. Innen Zágrábra, majd Trau (a mai Trogir) szigetre menekül. A tatárok végig üldözik. A muhi csata után a tatároké az egész keleti országész. Decemberben befagy a Duna, s átkelnek rajta. Most már a Dunántúlt is elfoglalják. Csak néhány vármegye tud ellenállni.

**1242 tavaszán a tatárok váratlanul kivonulnak** az országból, melynek valószínű oka, hogy Ögödej nagykan, a Tatár birodalom vezetője 1241 decemberében meghal, a haláleset olyan nagy jelentőséggel bír, hogy még a harcokat is abbahagyják. Batu kán sietett a nagykan-választásra.

A 13. században azonban a tatárjárás nemcsak a népesség pusztulásával járt, hanem a településhálózat újabb összeomlásával. Ennek mértéke azon a tényen mérhető fel, hogy a Kárpát-medence egyes részein (például az Alföld) a településsűrűség és a lakosságszám csak a 18–19. században érte el újra a 13. századi szintet. A tatárjárás erős etnikumváltozást okozott, ami a városok és falvak jellegzetességeiben is megmutatkozik.

**A tatárok kivonulását követően megkezdődik az ország újjáépítése.**

**IV. Béla hazajön**, s politikáján változtat, ezzel sokat tesz a tatárjárás okozta sebek begyógyításáért, az élet folytatásának biztosításáért, a termelés feltételeinek megteremtéséért, a lakatlan területek benépesítéséért. **Ezért ő lesz a második honalapító.**

1. közeledik az orosz fejedelmekhez
2. vár- és városépítés (Visegrád, Buda) -- oka: a megerősített helyeket a tatárok nem tudják bevenni.
3. megszünteti a birtokvisszavételt – a birtokadományozást a kövár építéshez köti
4. az elnéptelenedett területekre kunokat (IV. Béla visszahívja őket), cseheket, morvákat, németeket, románokat, jászokat telepít be. (kunok és jászok az ország középső területeire kerülnek)
5. a szerviensek jogait, és a hadsereget megerősíti.

A változtatások fő oka, hogy arra számítanak, a tatárok újra betörnek az országba (ez tipikus tatár haditechnika (nem történik meg).